

Motto: „Este important cum căutăm adevărul: calea pe care mergem implică totdeauna o etică.”

Mircea Iorgulescu

Pusă în scenă la Teatrul Național din Cluj-Napoca de actorul Dorel Vișan, Frumoasa Fernanda et comp. de Vasile Rebreanu a participat la cea de a V-a ediție a festivalului de comedie de la Galați, de unde s-a întors fără nici un premiu și nici o mențiune. Nouă ne-a atras atenția doar premergătoarea explozie de entuziasm a criticii teatrale clujene, pe care, ca de obicei, vă lăsăm pe dumneavoastră s-o apreciați.

„Lovitura de deschidere” i-a aparținut lui Valentin Tașcu, în Contemporanul din 1 octombrie 1982, de la care am aflat — între atâtea altele! — că „Ingeniozitatea textului și a spectacolului se impune de la sine. Frumoasa Fernanda et comp. prevalind-se de excepția pe care o susține, intră în demonstrația continuă și egală în favoarea unei dramaturgii, ea însăși de excepție, pe care Vasile Rebreanu o provoacă și o semnează” (s.n.).

Ion Cocora n-a rămas nici el mai prejos, în Tribuna din 7 octombrie 1982, prevenindu-ne că „Văzută pe scenă piesa lui Vasile Rebreanu [...] îți provoacă o surprinzătoare stare de derută: nu știi dacă spectacolul a fost mijlocit sau conținut de ea”. (s.n.) Starea de derută ni se transmite astfel și nouă, criticul adăugând că „piesa aceasta reprezintă în sine un spectacol: acela pe care l-ai văzut, cu două-trei seri în urmă și totuși nu același”, cu precizarea că „limbajul constituie personajul cel mai puternic și original individualizat de dramaturg”, pentru că, după cum zice tot domnia-sa, „fără o scrii-

tură de scriitor“ [!!!] „totul ar părea contrafăcut”. (s.n.)

„Balonul” e preluat de Mircea Ghiulescu, de la care aflăm (în „Știința” din 14 octombrie 1982) că piesa ar fi „un amestec insolit de teatru poetic cu

CRONICA CRONICII TEATRALE

„Frumoasa Fernanda” și criticii clujeni

reflexivitate maziliană și satira de tip Baranga”, care amestec „nu numai că nu seamănă cu nimic din ceea ce se scrie în mod curent în comedia contemporană, dar nu seamănă nici cu ceea ce scrie Vasile Rebreanu însuși ca autor dramatic” (s.n.).

De ce? Pentru că „Totul este constrins și organizat, așa cum a mai făcut autorul și în Fintina cu patru adevăruri sau în Asasinatul de pe plaja pustie, în formula «piesei polițiste»” (s.n.).

N-apucăm să ne revenim bine, pentru că în „Cronica” de la Iași, din 15 octombrie 1982, un alt critic, de „sorginte” clujeană, Zaharia Sângeorzan, ne anunță că piesa este „nu încape îndoială, o farsă tragică născută din absența conștiinței” sau „carnavalul tragic al vidului sufletesc, al tuturor compromisurilor, al imposibilității de a comunica real”, ... „o sinteză de grotesc și cinism violent în care” etc., etc., etc.

În 16 octombrie 1982, „pasa” e preluată de Mircea Vaida în „Luca-fărul”, unde din nou premiara absolută a acestei piese „e fără îndoială un eveniment al stagiunii”

(s.n.). Desigur, faptul că nu e critic teatral nu-l împiedică nici pe M.V. să sesizeze cu pertinență că actorul Dorel Vișan „se dovedește, de astă dată, un regizor perfect orientat în limbajul încifrat al parabolii. El a intuit că piesa lui Vasile Rebreanu poate fi deopotrivă sensul unui univers metafizic, al unei monade, dar și o metaforă a lumii” (s.n.).

Așa stînd lucrurile, Ion Arcaș, în Flacăra din 5 noiembrie 1982, e în stare să creadă că „Mulți dintre noi nu mai știm ce este o farsă”. Ținem totuși să-l liniștim, chiar dacă nu-i putem cita cronica în întregime. Din ea am aflat că Vasile Rebreanu „reabilitează farsa, bufonada, pantomima și arlechinada: el ne amintește generos că au existat Aristofan, Molière, Rabelais, Shakespeare, Bernard Shaw...” (s.n.). Și pentru Dorel Vișan se găsește o companie cit de cit onorabilă, actor-regizor reușind „să impună întregului forța, acel ritm sufocant și atmosfera inefabilă întinșate rar în creațiile lui Hitchcock sau Welles” (s.n.).

Genul proxim l-am aflat. Diferența specifică e că Zaharia Sângeorzan și-a publicat aceeași cronică, peste exact o săptămână, în România liberă (din 21 octombrie 1982), evident cu câteva cuvinte schimbate și cu un alt titlu, ci-tuși de puțin întimplător: „In lumina conștiinței”! Cum ar zice Ghiță Pristanda „curat...”

Să nu credeți cumva că lucrurile n-au fost date pe față. Cronica de la Iași s-a simțit „flatată” că România liberă republică articolele redactorului ei, Zaharia Sângeorzan, chiar dacă tot România liberă e „vinovată” că nu specifică de unde...

Morala? Contează și cine, și cum te „laudă”!

MYOSOTIS